

Sygn. akt I Ca 231/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lipca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Barbara Bojakowska

po rozpoznaniu w dniu 19 lipca 2017 roku w Sieradzu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w W.

przeciwko K. D.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 22 marca 2017 roku, sygn. akt I C 15/17 upr.

1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 2 i 3 w ten sposób, że:

a) w punkcie 2 zasądza dodatkowo od pozwanego K. D. na rzecz powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 134,49 zł (sto trzydzieści cztery złote 49/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 6 lipca 2016 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie;

b) w punkcie 3 podwyższa zasądzoną od pozwanego K. D. na rzecz powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 232 zł (dwieście trzydzieści dwa złote) tytułem zwrotu kosztów procesu do kwoty 284,90 zł (dwieście osiemdziesiąt cztery złote 90/100).

1. oddala apelację w pozostałym zakresie;

2. zasądza od pozwanego K. D. na rzecz powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 42 zł (czterdzieści dwa złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I Ca 231/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym z dnia 22 marca 2017r. Sąd Rejonowy w Łasku, w sprawie z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko K. D. o zapłatę, zasądził

od pozwanego na rzecz powoda kwotę 653,77 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 6 lipca 2016 r do dnia zapłaty (pkt 1), oddalając powództwo w pozostałym zakresie (pkt. 2) oraz kwotę 232 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 3),
nadając wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności (pkt. 4).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i wnioski, których istotne elementy przedstawiają się następująco:

W dniu 16 lutego 2014 r. powód oraz pozwany zawarli umowę pożyczki odnawialnej. W jej ramach pozwany otrzymał do dyspozycji 500 zł.

Umowa pożyczki przewidywała w § 4 oprocentowanie pożyczki w wysokości 16% w skali roku. Możliwa była zmiana oprocentowania w przypadku min. zmiany wysokości stopy lombardowej NBP.

W § 6 przewidziano, że całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę wynosi 1 536 zł. Za opóźnienie w spłacie kapitału pożyczkobiorca pobiera opłatę za obsługę nieterminowej spłaty kapitału, za opóźnienie w spłacie opłat i prowizji odsetki umowne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP.

Tabela opłat i prowizji przewidywała następujące pozycje: opłatę za wypłatę środków - 20 zł, prowizję od wypłaty środków - 20% pożyczonej kwoty, opłata za pisemne upomnienie pierwsze, drugie, trzecie i następne - 45 zł, opłata za miesięczne utrzymanie konta - 60 zł.

Pozwany uzyskał kwotę 500 zł z tytułu w/wym. umowy. Nie wywiązał się z jej postanowień.

Zdaniem Sądu powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie - w zakresie żądania co do niespłaconego kapitału pożyczki, skapitalizowanych odsetek od kapitału oraz opłaty za wypłatę środków - 20 zł.

Sąd stwierdził, że skoro pozwany nie zajął stanowiska w sprawie i dlatego twierdzenia powoda są objęte regułą wynikającą z art. 339 § 2 k.p.c. i znajdują potwierdzenie w załączonych do pozwu dowodach, podstawę materialną powództwa stanowił art. 720 § 1 k.c. Umowa przewidywała również oprocentowanie kapitału pożyczki, zaś o odsetkach za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c.

Zdaniem Sądu powództwo nie zasługiwało natomiast na uwzględnienie odnośnie kwoty z tytułu prowizji za wypłatę środków, opłaty za utrzymanie konta oraz opłat za pisemne upomnienia.

Omawiając powyższą kwestie Sąd stwierdził, że podpisana przez strony umowa przewidywała tego rodzaju należności, co jednak w ocenie Sądu postanowienia umowy ich dotyczące nie wiążą pozwanego - na zasadzie art. 385¹ § 1 k.c.

Dokonując kontroli postanowień zawartych we wzorcu umowy pożyczki pod kątem w/wym. przepisu i następnych Sąd doszedł do przekonania, że nie ulega przy tym wątpliwości, że pozwany jest w omawianym stosunku obligacyjnym konsumentem,

a powód przedsiębiorcą stosującym wzorzec umowny. Bez wątplenia również postanowienia umowy dotyczące wspomnianych opłat i prowizji nie zostały z pozwanym uzgodnione indywidualnie, jak również nie dotyczą głównych świadczeń stron w przypadku umowy pożyczki.

Odnosząc się do opłat za czynności upominawczo – windykacyjne wskazano na wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta z 24 sierpnia 2012 r. (sygn. XVII Amc 1089/11, Lex 1415222) w którym uznano za niedozwolone postanowienie określające opłatę za wysłanie monitu listownego na 20 zł, lub wyrok

tegoż Sądu z 27 kwietnia 2005 r. (sygn.. XVII Amc 103/04) uznającego za niedozwolone postanowienie pozwalające wystosować upomnienie podlegające opłacie w wysokości 50 zł.

W tym ostatnim przypadku podniesiono, że sprzecznym z dobrymi obyczajami i rażąco naruszającymi interesy konsumentów jest obciążanie konsumenta opłatami za każde upomnienie w jednakowej kwocie, która nie wynika z kalkulacji poniesionych kosztów i jest zbyt wygórowana.

Skoro zatem w niniejszej sprawie powód obciążył pozwanego zryczałtowanym kosztem wysłania wezwania w niemałej kwocie 45 zł. Jego treść i stopień komplikacji w żaden sposób nie odzwierciedla takiej kwoty, przez co, jak należy domniemywać, stanowi ukryty dodatkowy dochód pożyczkodawcy.

Zwrócono również uwagę, iż pożyczkodawca nałożył na powoda także obowiązek uiszczenia prowizji od wypłaty środków. Nie jest przy tym podane konkretnie z tytułu jakich czynności owa prowizja jest pobierana.

Przypomniano przy tym, że rejestracja i zawarcie umowy następuje za pośrednictwem internetu, co nie generuje znacznych kosztów. Trudno uznać, że sam przelew z konta powoda na konto pozwanego powoduje koszty równe 20% samej pożyczki. Jeśli powyższa prowizja ma stanowić rekompensatę za dodatkowe czynności powoda (np. sprawdzenie zdolności kredytowej), to taki jej cel nie został wykazany. Przyjąć zresztą można, że ewentualne koszty z tego tytułu pokrywa opłata w wysokości 20 zł. Jeśli zaś jest to wynagrodzenie za udzielenie pożyczki, to taką funkcję pełnią odsetki kapitałowe, które w niniejszej umowie zostały określone w maksymalnie dozwolonej prawem wysokości, a tym samym komentowane postanowienie stanowi obejście przepisów o odsetkach maksymalnych.

Odnosząc się do opłaty za miesięczne utrzymanie konta wskazano, że w przywołanym wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta z 24 sierpnia 2012 r., uznano za niedozwolone postanowienie przewidujące opłatę za administrowanie zaległościami w spłacie zadłużenia na 40 zł, co powoduje, że nałożenie takiej opłaty w miesięcznej wysokości 60 zł nie przystaje do rzeczywistych kosztów obsługi konta umowy pożyczki, która to obsługa sprowadza się de facto do odnotowywania wpłat i wypłat.

Zauważono także, że w/wym. opłata przerasta średnią opłatę za korzystanie z kont rachunków rozliczeniowo - oszczędnościowych, na których przecież dokonuje się wielokrotnie więcej operacji. Jeżeli zaś ta opłata miałaby pokrywać ewentualne działania związane z odnotowywaniem niedopłat lub braku spłat to w takim razie nie jest dopuszczalnym by była ona określana i pobierana niejako z góry, niezależnie od tego czy trudności w spłacie występują.

Podsumowując Sąd stwierdził, że dobre obyczaje, o jakich mowa w art. 385¹ § 1 k.c. to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

Za takie uznano więc postępowanie powoda, który w omawianych postanowieniach przewidział opłaty i prowizje, które stanowią jego dodatkowy dochód i nie odzwierciedlają rzeczywistych kosztów działań do których się odnoszą oraz znaczeniu rażąco naruszają interesy pozwanego, nakładają na niego obowiązki nieadekwatne do rzeczywiście ponoszonych przez powoda kosztów, gdyż pozwany pożyczając kwotę 500 zł musiał oddać zgodnie z umową 1 536 zł, a więc trzykrotnie więcej.

W świetle powyższych uwag, na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. uznano, że w niniejszej sprawie pozwany nie był związany postanowieniami umowy przewidującymi obowiązek uiszczenia omawianych opłat i prowizji, co sprawiło, że tym

samym nie miał obowiązku wynikających z nich kwot (oraz skapitalizowanych odsetek od nich) uiścić, a zatem w tym zakresie żądanie pozwu nie ma swej podstawy materialnoprawnej i podlegało oddaleniu.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., uznając, że powód wygrał proces w około 57%.

W zakresie kosztów zastępstwa procesowego Sąd kierował się żądaniem wyrażonym w piśmie z 7 grudnia 2016 r., określając wynagrodzenie pełnomocnika powoda na 360 zł

O rygorze natychmiastowej wykonalności orzeczono na podstawie art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku zaocznego złożył powód, zaskarżając go w części oddalającej powództwo i rozstrzygnięciu o kosztach procesu powyżej zasadzonej kwoty, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego:

- błędne zastosowanie, polegające na przyjęciu, iż przepis ten ma zastosowanie do opłaty i prowizji za wypłatę środków oraz opłaty miesięcznej za utrzymanie konta określonych w Tabeli Opłat i Prowizji będącymi wynagrodzeniem umownym powoda, które stanowią główne świadczenie stron umowy pożyczki;

- niewłaściwe zastosowanie, skutkujące uznaniem, iż postanowienia umowy pożyczki w zakresie opłaty i prowizji za wypłatę środków oraz opłaty miesięcznej za utrzymanie konta stanowią niedozwolone postanowienia umowne z uwagi na sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów pozwanego;

- niewłaściwe zastosowanie, skutkujące uznaniem, iż postanowienia umowy pożyczki w zakresie opłat za wezwania do zapłaty (opłat windykacyjnych) stanowią niedozwolone postanowienia umowne z uwagi na sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów pozwanego.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o:

- zmianę wyroku w zaskarżonej części i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda również kwoty 479,20 zł wraz z należnymi za opóźnienie odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje,

ewentualnie uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego za obie instancje, o zasądzenie których wnosił.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się częściowo uzasadniona.

Na wstępie należy zauważyć, iż wyrok w rozpoznawanej sprawie został wydany w postępowaniu uproszczonym uregulowanym w art. 505¹ do art. 505¹⁴ k.p.c. Stosownie do treści art. 505⁹ §1¹ k.p.c. w postępowaniu uproszczonym apelację można oprzeć na naruszeniu prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, czy na naruszeniu przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Ponadto jeżeli Sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu apelacji nie przeprowadził postępowania dowodowego (tak jak w przedmiotowej sprawie), uzasadnienie jego wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 505¹³ § 2 k.p.c.).

Odnosząc się do podniesionych w apelacji zarzutów naruszenia prawa materialnego, zauważyć trzeba, iż zarzuty skarżącego odnośnie naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. są zasadne jedynie w zakresie kwoty prowizji od udzielonej pożyczki (100 zł) oraz w zakresie opłaty

za wypowiedzenie umowy (10 zł) powiększone o skapitalizowane odsetki za opóźnienie, gdyż w tym przypadku nie można mówić, iż zapisy odnośnie wskazanych kosztów stanowią klauzule niedozwolone. Sąd Okręgowy podziela stanowisko apelującego, że w przypadku umów krótkoterminowych mikropożyczek prowizja ustalona na poziomie 20% stanowi uprawnione wynagrodzenie powoda, podobnie ja opłata za wypowiedzenie umowy w kwocie 10 zł.

Natomiast część apelacji dotycząca oddalenia powództwa w zakresie opłat za utrzymanie konta oraz opłat za pisemne upomnienia nie zasługiwała na uwzględnienie. W tym zakresie podzielić należy pogląd Sądu pierwszej instancji i uznać, że powołany wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta z 24 sierpnia 2012 r. uzasadnia ocenę postanowień umowy zawartej pomiędzy stronami jako nieważnych z powodu zastosowania klauzul niedozwolonych (abuzywnych) w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Nie ma przy tym racji skarżący, że Sąd Rejonowy powołując się na przywołany wyżej wyrok dokonał nieuprawnionej oceny postanowień umowy z klauzulami generalnymi, ponieważ Sąd odniósł te zasady do okoliczności rozpoznawanej sprawy do czego był uprawniony na podstawie art. (...) k.c. Chybiony jest przy tym pogląd skarżącego, że tabela opłat za utrzymanie konta i za pisemne upomnienia stanowi świadczenie główne stron, które jest wyłączone z oceny Sądu. Esencia neggotii umowy pożyczki to kwota pożyczki termin jej zwrotu i oprocentowanie (art. 720 k.c.)

Wskazać trzeba, przepis zawierający klauzulę generalną decydującą o abuzywności umowy wskazuje jednoznacznie, że działanie ochronne klauzuli generalnej odnosi się tylko do postanowień umów niezgodnych indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Za niezgodne indywidualnie uważa się takie postanowienia umowy, na treść których konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przejawem zasady swobody umów jest możliwość kreowania stosunków prawnych przy użyciu wzorców umownych, to znaczy w taki sposób, że określony przez jedną stronę wzorec umowy wiąże drugą stronę, o ile tylko został jej skutecznie doręczony albo mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści, co nie dotyczy jednak umów z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego (art. 384 k.c.).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić trzeba, iż żądanie opłat za utrzymanie konta oraz opłat za pisemne upomnienia, w kwotach wskazanych w umowie i tabelach jest w ocenie Sądu sprzeczne z w/wym. regulacjami prawnymi. Ponadto zapisy w regulaminie, odnośnie tak określonej przez pożyczkodawcę opłaty, są niezwiązane z rzeczywistym kosztem działań windykacyjnych, gdyż pożyczkodawca zastrzegł z góry konieczność ponoszenia przez pożyczkobiorcę dodatkowych kwot, które nie odzwierciedlają rzeczywistych kosztów pożyczkobiorcy.

Z tych wszystkich względów należało na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. dokonać zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzić od pozwanego na rzecz powoda dodatkowo jedynie kwotę 134,49 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 6 lipca 2016r. do dnia zapłaty, o czym orzeczono jak w punkcie 1a sentencji.

Ze względu na zmianę wysokości zasądzzonego roszczenia, należało dokonać na podstawie art. 100 k.p.c. w z art. 386 § 1 k.p.c. korekty rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zawartego w zaskarżonym wyroku, w ten sposób, że podwyższyć zasądzoną kwotę 232 zł tytułem zwrotu kosztów procesu do kwoty 284,90 zł, o czym orzeczono jak w punkcie 1b sentencji, gdyż strony ostatecznie wygrały i przegrały sprawę w proporcji (70% do 30%).

Dalej idącą apelację powoda, jako bezzasadną z mocy art. 385 k.p.c. Sąd Odwoławczy oddalił (pkt 2 sentencji).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 3 sentencji na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., a zatem zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, który wygrał w 28 %, co doprowadziło w konsekwencji do zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 42 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.